

Versterk samen met ons de onmisbare rol van vrijwilligers

Naar een gezamenlijke aanpak van maatschappelijke vraagstukken

Informatie voor programmacommissies
Tweede Kamerverkiezingen 2025

Gezamenlijke aanpak maatschappelijke vraagstukken

Vrijwilligerswerk is essentieel voor een gezond, veilig en weerbaar¹ Nederland. Samen investeren 7 miljoen vrijwilligers² jaarlijks meer dan 117 miljard euro³ aan tijd en inzet in de samenleving. Ze doen dit met veel plezier en voldoening.⁴ Ze helpen bij het oplossen van grote maatschappelijke uitdagingen⁵, van zorg, bestaansonzekerheid en onderwijs tot duurzaamheid, biodiversiteit en energietransitie. Ze zetten zich vrijwillig in voor hun buurt, sportvereniging, jeugd- en ouderenactiviteiten, zorg, sociale gelijkheid, kunst en cultuur, armoede, natuur en landschap, onderwijs, veiligheid en nog veel meer.

Speciale waarde van vrijwilligers

Vrijwilligers spelen een belangrijke rol in het overbruggen van verschillen en het vergroten van sociale samenhang⁶. Vrijwilligers en de organisaties waarin zij actief zijn, vormen een verbindende kracht in onze samenleving.

Wij geloven in een gelijkwaardige samenwerking tussen overheden, bedrijfsleven, vrijwilligers en hun organisaties, gemeenschappen, kennisinstellingen en fondsen waarin we elkaar structureel versterken, ieder vanuit zijn eigen rol, verantwoordelijkheid

- 1 SCP, Meer aandacht voor gemeenschapszin als bron van maatschappelijke veerkracht tijdens crises en transformaties, 27 juni 2025, www.scp.nl/actueel/nieuws/2025/06/27/meer-aandacht-voor-gemeenschapszin-als-bron-van-maatschappelijke-veerkracht-tijdens-crisis-en-transformaties
- 2 CBS, Helft 15-plussers deed in 2024 vrijwilligerswerk, 7 mei 2025, www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2025/19/helft-15-plussers-deed-in-2024-vrijwilligerswerk
- 3 Zeven miljoen vrijwilligers x gemiddeld 4 uur per week x 52 weken x een gemiddeld zzp-tarief van € 81,- = € 117.936.000.00,-. Gebaseerd op als vrijwilligers hun werk op commerciële basis zouden verrichten (marktwaarde), zie ook: Movisie, De waarde van vrijwillige inzet, 18 april 2017, www.movisie.nl/artikel/waarde-vrijwillige-inzet
- 4 Honderd vrijwilligersverhalen, vrijwilligerswerk.nl/zoekvrijwilligerswerk/vrijwilligersverhalen/default.aspx, CBS, Vrijwilligerswerk en welzijn, 21 februari 2020, www.cbs.nl/nl-nl/longread/statistische-trends/2020/vrijwilligerswerk-en-welzijn/3-vrijwilligerswerk-en-welzijn
- 5 SER-voorzitter Kim Putters tijdens het VNG Jaarcongres 2025 over maatschappelijk draagvlak: www.youtube.com/watch?v=4U6kSBuuBng&t=980s
- 6 CBS, Sociaal kapitaal: theorie en meten, 19 oktober 2022, www.cbs.nl/nl-nl/longread/aanvullende-statistische-diensten/2022/de-heitjes-en-het-sociaal-kapitaal-in-heerlen/2-sociaal-kapitaal-theorie-en-meten

en toegevoegde waarde. Want de maatschappelijke uitdagingen waar we voor staan zijn te groot en te complex om afzonderlijk op te lossen. Ze vragen om een gedeeld eigenaarschap en een samenhangende aanpak.

De visie op gelijkwaardige samenwerking krijgt al vorm in concrete samenwerkingsverbanden zoals in de We Doen Het Samen Coalitie, de Coalitie Duurzame Vrijwillige Inzet en bijvoorbeeld het Sectorbreed Overleg Filantropie. Deze voorbeelden laten zien: samenwerking werkt als we investeren in duurzame relaties, elkaar ruimte geven en erkennen wat ieder bijdraagt.

Tegelijkertijd staat het doen van vrijwilligerswerk, en met name het organiseren ervan, onder druk. Dat komt onder andere door de toenemende complexiteit van veel vrijwilligerswerk, de manier waarop mensen graag vrijwilligerswerk doen⁷ en door de belemmeringen die vrijwilligers en hun organisaties in het contact met de overheid ervaren. Denk aan regels rond vergunningen, het aanvragen van subsidies of het vinden van (een) ruimte om activiteiten te organiseren. Het beroep op vrijwillige inzet zal toenemen, dus wordt de continuïteit van organisaties van en met vrijwilligers belangrijker.

We vragen om gezamenlijk de volgende punten te realiseren in een samen op te stellen **Nationaal Actieplan Vrijwilligers**. In dit plan werken alle betrokken partijen samen aan **goede randvoorwaarden, hoe iedereen kan meedoen via vrijwilligerswerk** en aan **verankering** in beleid⁸.

7 Motivation, Vrijwilligerswerk is uit. Je wel eens vrijwillige inzetten is in, 22 juni 2023, vrijwilligerswerk.nl/nieuws+en+blogs/2498046.aspx?t=Vrijwilligerswerk-is-uit-Je-wel-eens-vrijwillig-inzetten-is-in

8 Ter inspiratie: National Strategy for Volunteering 2023 – 2033, www.vrijwilligerswerk.nl/documenten+algemeen/HandlerDownloadFiles.ashx?idnv=3085201

Goede randvoorwaarden

A. Investeer structureel in vrijwilligers en hun organisaties

Op dit moment is ondersteuning van vrijwilligerswerk vaak het sluitstuk van de begroting, zonder duidelijke plek of prioriteit. Dat moet anders. Zorg voor goede en blijvende ondersteuning in alle gemeenten én op landelijk niveau. Zo kunnen vrijwilligersorganisaties blijven inspelen op veranderingen in de samenleving, zoals het aantrekken van jonge mensen, actief ouder worden⁹, het betrekken van nieuwe doelgroepen, digitalisering en het vernieuwen van activiteiten.

Reserveer voor het Nationaal Actieplan Vrijwilligers geld binnen de bestaande nationale budgetten voor bijvoorbeeld zorg, jeugdzorg, ouderenzorg, natuur, cultuur, sport, duurzaamheid en ook defensie. Een investering van 1% van het Bruto Nationaal Inkomen kan een doorslaggevend verschil maken.

B. Benader vrijwilligers en hun organisaties anders dan bedrijven en overheden

Maak gebruik van de ruimte die Europese wetgeving biedt om financiering te geven die niet gebaseerd is op marktwerking. Zo kunnen vrijwilligers en hun organisaties beter hun eigen rol blijven vervullen.

C. Maak ruimte voor ontmoetingen

Ontmoetingsplekken zijn belangrijk voor de verbondenheid in een wijk of dorp. Hier komen zorgen, problemen en wensen samen én worden ideeën, oplossingen en initiatieven geboren. Zorg ervoor dat maatschappelijk vastgoed – zoals buurthuizen of wijkcentra – beschikbaar blijft voor vrijwilligersorganisaties en bewoners. Dat kan door zelf ruimtes aan te bieden, door ze te verhuren tegen lage tarieven of door vrijwilligersorganisaties voorrang te geven bij het gebruik of de aankoop van gebouwen.

9 RVS, De derde levensfase: het geschenk van de eeuw, 8 januari 2020, www.raadrvs.nl/documenten/2020/01/08/de-derde-levensfase-het-geschenk-van-de-eeuw

D. Pas wetten en regels aan op vrijwilligers en hun organisaties

Veel wetten en regels zijn niet gemaakt voor vrijwilligers en hun organisaties, maar ze moeten zich er wel aan houden.¹⁰ Denk aan de AVG of de UBO-registratie. Probeer deze wetten zo min mogelijk op vrijwilligers toe te passen. Houd bij nieuwe wetten rekening met de gevolgen voor vrijwilligerswerk. Versterk daarom het Programma Aanpak Regeldruk¹¹.

E. Bied hulp bij het naleven van wet- en regelgeving

Als er toch nieuwe wetgeving komt die ook voor vrijwilligers geldt, zorg dan dat zij hulp krijgen bij de uitvoering. Laat de kosten daarvan niet bij henzelf terechtkomen.

¹⁰ Stop regeldruk voor vrijwilligersorganisaties, www.stopregeldruk.nl

¹¹ Kamerbrief over regeldruk bij vrijwilligersorganisaties en filantropische instellingen, 28 november 2024, <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2024/11/28/kamerbrief-regeldruk-bij-vrijwilligersorganisaties-en-filantropische-instellingen>

Iedereen kan meedoen en profiteert

A. Zorg ervoor dat iedereen in Nederland de kans krijgt om vrijwilligerswerk te doen

Nu hangt het vaak af van iemands sociaal-economische situatie of er genoeg financiële of mentale ruimte is om zich vrijwillig in te zetten. Terwijl vrijwilligerswerk juist veel oplevert: het geeft mensen zingeving, helpt bij het ontwikkelen van talenten en vaardigheden en vergroot het sociale netwerk. De waarde van vrijwilligerswerk is anders dan die van betaald werk, maar minstens even belangrijk – ook voor de vrijwilliger zelf.

B. Zorg dat jongeren blijvend in aanraking komen met vrijwillige inzet

Investeer in een duurzame en structurele Maatschappelijke Diensttijd (MDT)¹². Denk ook aan maatschappelijke stages, beroepsgerichte stages of aandacht voor vrijwilligerswerk binnen het vak Burgerschap op het mbo. Op die manier wordt vrijwillige inzet onderdeel van hun ontwikkeling.

C. Stimuleer werkgevers om hun medewerkers ruimte te geven voor vrijwilligerswerk

Geef als Rijksoverheid hierin zelf het goede voorbeeld. Laat zien hoe vrijwilligerswerk kan bijdragen aan zingeving, het ontwikkelen van vaardigheden, maatschappelijke betrokkenheid en werkplezier. Zo ontstaat er winst voor zowel de werknemer als de organisatie.

¹² Werkzame elementen MDT voor sociale cohesie, 11 december 2024, <https://open.overheid.nl/documenten/08189c28-c5a4-49b0-9923-68926279e656/file>

Verankering in beleid

Voor een gelijkwaardige samenwerking is het van belang dat overheid samen met het veld een Rijksbrede visie op vrijwillige inzet opstelt, bijvoorbeeld onder leiding van de minister-president. Zo wordt vrijwillige inzet op verschillende beleidsterreinen beter herkend, erkend en versterkt. Veranker het beleid voor minstens 10 jaar om maatschappelijke problemen daadwerkelijk aan te pakken en een duurzame transitie en cultuurverandering te realiseren.

De uitgangspunten zijn:

- a. Iedereen kan vrijwilligerswerk doen.
- b. Vrijwilligerswerk is echt vrijwillig en dus een eigen en vrije keuze.
- c. Vrijwilligers en hun organisaties zijn gelijkwaardige partners in de ontwikkeling van beleid.
- d. De ervaring en kennis van vrijwilligers tellen mee. Hun ideeën en wensen zijn even belangrijk als die van bedrijven, fondsen en de overheid bij het maken en uitvoeren van beleid.
- e. Het organiseren van vrijwilligerswerk kost geld. Er is politieke en financiële steun nodig om vrijwilligerswerk goed te organiseren en te ondersteunen.
- f. Bij vragen van vrijwilligers en hun organisaties is het uitgangspunt 'Ja, tenzij' in plaats van 'nee, mits'.
- g. Het is voor iedereen mogelijk om samen een vereniging, stichting en andere maatschappelijke initiatieven te starten of eraan mee te doen. Voor veel mensen is het lastig geworden om een initiatief te starten en lopende te houden vanwege ingewikkelde regels. Dit belemmert hun deelname aan de samenleving.
- h. Vrijwilligers en hun organisaties vanuit minderheden vertolken een ander perspectief. Dit perspectief is net zo van belang en wordt ook gehoord.

Vragen of overleg?

Achter de punten in dit document schuilt een wereld van ervaring en kennis. Voor vragen of overleg kunt u terecht bij Mark Molenaar (m.molenaar@nov.nl, 06-10922192).

Colofon

Tekst: Leden Vereniging NOV

Fotografie: Het Begint met Taal, Resto van Harte, LandschappenNL, LVKK

Opmaak: Suggestie & Illusie

Juli 2025, Vereniging NOV